

ድርሻ ያ ሜማይ ከማና "ሓጺር ታሪክ አሸራ"

ከተባኹ: ከዳ ክብሮም ጸጋይ፣ አሸረር ድግም ድርጅቱድ 1850-2020

ኒል ከተብሳ አመ: 2020፣

ኒል ሓተምሳ አካን: ታና ሓተሚሰና ወቀይ: ቶሮንቶ ከናዳ

ጋብ: ደሽከሊ (ትግርንያ)፣

ሜማይ: ብሊንድ

እና ነገሩ 2020 አመረድ መጭ ዮ እንታኹ ክድመት አባ ክብሮምሩኹሲ ዋሶሰናኻ ሸውሃትድ: ይናንተል ገምሰናኻ ሹመሮ አንብብዲየሉ ተርሲኹን: ለጃ ኳሪልኻ - ቁርዲ ገርክዲ - ተመምድኹንሉ።

ግርዋ ደማትኮኹራ ግን የነኩ ድግምሊ ከርቦኒ የናኹ ዓጨባዲ ትግርዲ ከውሲ ሃሰዮ ሰጃ ደኮሰና እማ መሳቅለውሊ ኣር አምባኹሶ ጠዓምብስቶ አተዮ ነብራ ሱኩሮሰና እን ጅንቋር ልኳ ኡውስቱ እርግጋ ወክት ጠራር ደኮ ከፍ ዮ ኒ ልኻንዲ ኡራኹሉ ጅንቋርሲ ቁ ኔስ ዩኹ ይስተኩ።

ተመስገንካ ይ እኸር ጃር ከርቦኒሩኹ ደኮለ ሕንኩኩ ሲኹን ይ ጅንቋር

አኻር አንብብድ ድኻሰና ወሃጂላ ገድም ኒውክ ደኳኹካ ደኮ ናን ህምባኹካ ደኩሮ ሳድኑ ይና ደገገር ድግምማ ከተብሰሮ ተርይኹን! ዩኹን እማ ተመስገንካ ይኸር ጃር ሓውዲ ድዳድ ደኮ ድግምልማ ገእ ይንኹን ዩኹን ይሹዲ ጂኻስቱ -

ሽከንሱክ ኒ ሰልፍ ክቱብ ደገገሩኹ አከገኻር ኒ ውጣን ሳብስታኹ: ወራት ግን።

ደገገ ይነው ሓውዩኹግራ ናድግም ድምስትላ ግን ይን ዋስኑ ለገድናኹር ድዱ ቋልኑ ሰኻናኹር።

እና ክቱብ ኒን 217 ገሽሽዲ 12 በናዲ ሻኹ ህምባኹ ግን: ኔድ ጃብ ሰልፍ አልብዲሰናዲ ጃቢሰናዲ ሙሳዲ ሱኩሮ ህምባኹ። ና ደምብኻ ከማና ክቱቡኹ ተለየኩ። እን አልብዲሰና እና ደገገ ኔል ተከልስኒል ለምለም የው በህሊንዲ አቅሸትዲት ቋላኹ ግን። እን ጃቢሰናዲ ቱሲሰናዲኻ ድግም ድርሻ ያኹል ጨግዕስቶ ውራ ሰኻትር ትምድሰ ህምባኹ (ገሽ 1-7)።

ሙሳ ከዳ ክብሮም ዱወው አሸራትል ሰሳ አመረስ (1982-1991) ቆመስ ዋኑ ቋለውዲ ዋሰውዲ እሰውዲ ወንቀረውዲት አኹ ኒ ወንቀረው ከውሲ ሙሳ ሱኩሰኩ (7-9)።

ኒ ደምብኻ ገሽ 10ትል ተርሰ ገሽ 217 አኸራሲክ እን 12 በንሲ ና ዴምዴመድ ተልተሎሎም ህምባኹ።

ሰልፋ በኒል (10-20) ጥልያን እንተርኒ ጃብ እርጋ ወክትዲ ወራታትዲት ዱወኩ: ክሱሰንኻ ብሊን አውንትልድ ተርሲን አሸራ አተይኹን ያኹ ወንቀረስ ዋንሰኩ: 1800 ደምቢ ሰጃ አለላትሲ ትምድሰ እን ሙንዚንገር 1855ታተል ኮዶ እን ለጃ ምስዮንቁር አቅሸሽቲ ስተላዲ ሳፔቶዲ ይስተውድ እንተርኒዲ፣ ሳፔቶሲ ከተብሰውሲ ሃደገኩ እማ ሺተልትል አኸን አሪ አካናትሊ ህምባው ሱኹኹሲ ናዕሰኩ። ኒሰና እን ወራራት ዶባይዲ (ግብለት) ኳሪለብዲሲ እንተሩ ሰኻው ድግምሲኸር ኒ ዴምዴመድ ገምዶሉ ህምባኩ

ንጃብ ከተብሰውል ጨግዕስቶኸር (ኩልኩላ ስርሊ ሀደግሰውሲ ቋሊ) ኣስፈዳይ በየነ ደገመሰናኸር (ገሽ 19) ።

ሊኸር በና (22-43) ኣሸረር ብረዲ ከውዲር ድግም ግን፡ ብራ ኒኸ ውራ ተከትር ኒ ሓደርድርዲ ጊትዲ ወረፍዲት እንሱሱዲ ዋሂንዲት ሃደገኩ። ኣሸራ 1900 ኣለላትል ውራት ተክሩ ሰጃረትር ባርስቶ እላ።

ኣን እና ኔስ ከተባኸርር እን ኣሸራሩ ከው ከረን ኣወይሲ ህምበውሲ ሀደገኩ ኣዋ-በለዱ የነውልድ ኣኸነዲን ኔልድ ድገ ኣዊን ኣዊል ኣረርሰት ደለይዲያ ገረስኹን። ኣሸራሩኹ ግን ዮሰናካ ከውዲሲ ኣሪ ድገ ሃደገኩ። ናንኸ ደልይዲያ ገረስኹን እማ ከዳ ክብርምትል ሙሳ ሱኩሰኩን።

ሲኹር በና (28-42) እዳን ያኸ ኣኸ ኣሸራ ጥልያን ኣተያ ወክትል ሰጃ ድግም ግን። 1888 ኣመሪ ደምቢ 13 ደገጊ ተክለስሮ ተርየትር ሺተልትል እንሸኸ እርገትር ሓበረኩ።

ሰጀር በና (43-52) ኣሸረት ቋላኹድ ወልታ (6) ኣዳም ጂኻስቲነውሲ ናዕሰኩ፡ ናዋ ፈረጅ ዑመር (ቢነዳምራ)፡ ሞሳዝጊ ተስፋይ፡ ሃብቱ ተስፋይ፡ ኣረይ ዓብደላ፡ ደኪን ሓጃይዲ ዲያቆን ብርሃነ ሂብራሂምዲ ግን፡ ደንገቢ ጃብ ንጃብ ከተብሶ እርገውስኸር ባሮ እላ (ገሽ 51-52)።

ኣንኩር በና (53-64) በክስታን ካተሊክሪር ሰረትሰናዲ ንር ወቀይዲት ሓበራኹ ኣኸ 1900 ደምቢ ናዕሰኩ፡ በና ኔል ኣዋሃብረ ካተሊክ በክስታን ጠፍሕቶኸር ቊምስና ኣተይስቶኸር ተርየት ግን።

ወልተር በና (62-106) እን በን ክቱቡል ናድክርስኻ ኩጂኹ ግን፡ ውረድ 41 ገሸ ግን፡ ደኣም ኣንብብድቶሉ ስዳዋኹ ግን፡ ኒኻ ኣሸራትል ኣተየው ኣቅሸሸትድ ጋባኹ ኣኸነዲን። ና በልኻክ ና ስእሊራ ቋልሰተኩ። ነጃ 1917 ተርዮ 2018 ኣኸራሲክ 28 ቀሺራ ኣኸነት ሺብድ ገም ህምበኩ። እና ናን ኔስ ኣንብብድናኸር ኣሸረሩ (እና በቅልል ና ገነስኮል ኡጂርሰውሲ ባርዶ) እን ዓቅሸሸቲ ኔድ ጠመቅሰድናኸር፡ ወሪ ይኸ መኣኩት ቱድናኸር ኣኸድነት ተህም ህምበኩሉ። ኣኻር 1956 ደምቢ ህምበውስታ ና ኣመት ባሊ። ኒ ሰና 35 ኣወይሲ ማሕበራት ሰረትሰትር ሺብድ ገም ህምበኩ (ገሽ 102)።

ለኸተር በና (107-134) ቆመሳት እሲነ ወራታትዲ ዳበርናዲት ቋላኹድ ጋበኩ፡ ኒሰና ደናግል ኣተይናኸር ሃደግሶ ህምበኩ። ኔድ ገሪው ጋቢያ ገረሰሊ፡ ውረድ ከድ ናላውድ ና ሽማገላዲ ኣኸኖ ረመምነው ኣኸነዲን። ኮዶ ኣሪ ደገጊኸር ነሃቢነ ና ጨብጫብሲ ኡውነን ትክያኹ ግን ካያ ዮ ደኩኩን። ሰኹተር በና (135-147) ኣሸረር ከው ና ተባብዲ ጐደናዲሲ መንደርተው ና ኣክነድ ኔል እንተረው ጨገማትዲ ውልኣዲ ለብናዲ ጉነዲት ቋለቲ። ኮዶ ሰሰር በና (147-174) ገለሲ ሰኹተርልድ ተርዮ ህምባኹሲ እዳንድኔል ተከኩ። ለኸርክ መናበረትዲ ዳር ክድመትዲ ጨገምዲ ለመለምዲት ቋለው ግን፡ ፡ ኒ ወክትሰና እንተሩ ሰኻው ክራውዲ ሰዋ ብነዲ ቅረንሊ ለመለም ይናዲትል ሀደገኩ።

እና በን ኔል ኣባ ክብርም ኣሸረር ከው ደኩስና ጨገማትዲ ጅርበትዲ ና ለመለምዲት ሓበሩ ክሱሰንኻ እን ኢትዮጲዬ ዳለትል ማልሲ ራሰይነዲ ከውሲ ድሂስነዲ ልኻንትትሲ ነከስድናዲት ቋላኹድ ዱወኩ። ኒድከስኻ ይት ነየትዳኹ ኣዋኸረ ሻፍታኹ ሓው ይግሪን ግርው ቅሰውዲ ካብራንዲ ለመለም ይኖ ደኣንድነትላ ሓበራኹሲ ኣንብብዶሰና ግን። እና በና ኔል ሰልፍ (ገሽ 135-136) ገም ህምበውሲ ቋልደን እን ብሪልክ ገም እርገው ኣንበጣዲ ብራ ዳኸናዲ ማል ድድነዲታ ናልክር ሰኻው ግን፡ ደኣም እን ቢነዳምርዲ ገጋዕ ይኔል ጂኻስትሰተው ሰልፍ በኔል ኣሪው ደገጊተል ዋሶሎም ኣርሊ፡ ኣሪ እካናትሊ ግንድል ዩኹኩኹ ይና ዱኳ ቢስትላ ደኣም ወስ ወረርኔዲ ወረርሰናዲታ ጋሽ ገፍድ ካያ ኣኸጊ ህምበላ የንታ ግን።እን ወረሰረሪኸር ኮዶ ኣሸረሩ ካያ ተክለለ።

ጀብሃትዲ ሻቢየትዲር ወክትል እርጋ ለመለምስኸር ላሪ ባሮ እላ ከዳ ክብርም - ልጀንሊ ኣኸራሲክ። ኒሰናኸር ግፋ ሀደግሶ ህምበኩ። ኩማንዶሱዲ ሰኻው ኣሸራሩስኸር ሃደጎ ህምበኩ (ገሽ 153)፡ ገድም

ጨገም ዲመሲ ደኳኸራ አኸራ እማ ናን ኣሪ ለመለምሊ ቱኖ ህምብናኹን ያኸሰኸ ኒ ኣካን ኣኸላ ከተብሰላኸር።

ሸከር በና (175- 197) ምህሮት ቋላኹድ ግን፡ ኮዶ አቫር ኮዲያ አሸረር ምህሮ እን ብሊና ደገጊተልድ - ብሪከንቲያት ኩድሮ - ሰልፍ ተር የውልድ ኒ ኣክነድ ኣካንሲ ትክሰ ሬሸኖ ህምበኩ ከዳ ክብሮም የንታ ግን፡ ሰልፍ 1944 ተርዮ ደው ዮ ግጆ ደምብን 1956 ተር የት ሓበረኸ፡ ኒን ካያ ኣኸጊ 1950ትልድ 1970 (ሺብ ግእዝድማ ኣኸራ እማ ኣፍርንጂረድ 1956/7 - 1977 ?) ኣኸራሲክ አሸራትል መሀርሰው 323 ገእ የነትር ዱወ ህምበኸ፡ ኔል ገሪው ይጨርዲ ይ ምቀኑሲ ሰኻነኸ። ኔል መሀርሰውልድ ላኸ ልኳ - ገኒኸ ኣኸኒ - ቍርባን ተስፋሚካኢል (ሺብ 97፡ ገሸ 194) ኮዶ ላ ኣመረስ ይትር በስክዲሪል መሀርደትላ ኣልብዲያ ጀረበኩን።

ሸክላኸ በና (198-202) ዲያስፖራ (አሪራ) መንደርተው አሸረር ዳበርነዲ ምህሮዲትል እሲና ወቀይሲ ቋላኸ ግን። ደኩው 60 ኣመሪል ወጠንሰው ኣሸራሩሲ ክብሲሮ ገረሰው ወራታት ግን። ማል ከፈልነውስኸር ጉዶ ህምበኸ። ረቀብሳኸ ድብላ ግን እማ እንታ ድብላስ ቀጥሳ ንደምቢሲኸር የኩንሎም ኣሸራሩሲ።

ሸክላሻር በና (203- 217) ኣመራ 1960 ጃብ ሻልኩር ጊሪልድ ሺሮ መንደርተው አሸረርቁር ኣውረው ኣኸነት ና ዴምዴመድ ተልተሎ ህምበኸ ከዳ ክብሮም። ሶዳንብራ ኣኸን ኢትዮጲያ ናድ እንደረሲኸር ሱኾት ፈረውድ ግን። ነት ሓበርሶ ዋነሰና ሰገርኖ ወንተርገውር ዓድዊ እንሸኸል ጥላይንድ መጡ ደውየው እማ ና ሉኩዲ ና ናንትትዲት ቀረሸጭሰውር ና ሱኾኾ ገም ህምበኸ። ኣላ ኣጃ ኣልብድላኻ ከታባ ከዳ ክብሮም ውረድ ምኺርሰኖ ከብተግኒን ናኸ ከተብሰን ና ድግም ዲማ መንደርተኸ።

ደንጎበድ ሀደግስሮ ህምበውሎም ዮ ከዳ ክብሮም ና ሱኾኾሲ ተልተሎ ህምበው፡ ተድሮስ ሃስሪ፡ ተስፋ (ተስፋገርጊስ) ተድሮስ ሃስሪ፡ ገብርኤል ተስፋኸራ፡ ሚካኤል ተድሮስ ሃስሪ፡ ገብረማርያም ተድሮስ ሃስሪ፡ ተወልደ በይን፡ ኣባ ገብረትንሳኤ ኣድሐና፡ ኒሰና ኮዶ ነጋዶት ሀደግስ ህምበኸ።

1940ታተል መሀርሰው ኣሸራሩልድ ሃደግሶ ህምበው፡ ኣባ ኣስፍሃ ኪዳነማርያም፡ መም ምንያ ዓማር፡ መም ወልደሰላሴ ኣውሹክ፡ መም ዓፋ ገብረ፡ መም ገብረየሱስ ጨዋይ ግን። ከታባ ከዳ ክብሮም ኣበድጊር ጃብ ኩድኛ ኡወኸ፡ ኒንኻ ንጃብ ኣሸራትል እስተው ዳበርና ኣካናት ክብያኹል ገእሰኹሰናሎም - ንደምቢኸር ድግም ከብተ ህምበውሲ ቅሰውዲ ኣርኤውዲት ወንቀርነድ ጀረብዳኸስክ እሲድኖ ከድኻኸሎም- ናድካ ከድኛ ኣኸኒ ከታባ ከዳ ክብሮም። ከዳ ክብሮምር ኡኸርስነዲ ልግድዲ ምህሮዲ ቅሸነትዲ ንሸቅናርዲ ኮዶ እን ግላስ ክቱቡኸ ደምቢራኸሊ ገም ህምበኸ - ኒ ስእሊራ ፈላሶሩኸዲክ።

ነቲኮ ድግም 217 ገሸሸሊ ገምድና ሰዳዋኸ ኣኸላ፡ ላኸ ከታባ ኣወስኻ ቱስን ኣወስኻ ከቢን ወሪ ግጂስን ያኸሲ ቋላኹድ ገሪ ወክትዲ ገሪ ሒልዲ ኣደትሉ ደለይደኩን፡ ውረድ ኡቀኑቱ ድግም ገምድረንኻ ገሪው ከብተው ኣረርስኸ፡ ገሪው ቱስቶ ኣክረንኻ በደሮኻ ኣካን በሀር ጀረብደኩካ 300 ገሸ ወሪ ና ኣወይሲ ኣካን ከሚቶ ህምበኩካ፡ እማ ንሰና ኣከን ኣወንኻ ቱውን ኣወንኻ ግጅን ይና እማ ፍሪርና ሰዳዋኸ ፍሪር ኣኸገት ኣርእና ጀረብደኸ፡ እማ ኔስ እና ክቱብ ኒስ ኣንብብድደናኸር ሜማይ ኒል ውሪኮ ሒልዲ ኣርእኻዲ ገምሉ ዋነት ደለይድትኖ ኣልብዲሰኩን።

ከተብና ቂርዲ ገርክዲ ኩውራትዲ መጢሲሮ እስትራኹ፡ኣኸነዲን ዓፍየትል ልኳ ተመድሮ ገረሰት ደለይዳኸር ኣኸነዲን ከዳ ክብሮም ኩ ጉርብል ኣቀኑ ኣኸጊናት ኩ ሰድቅሲ ጃርልድ ኤሪ የኩንሎ። እማ እንታ ዓይብ እና ክቱብ ኒስ ኣንብብድናኸር ሰዳውድድኖ ቋልገሉ የኩን፡ ከዶ እንብብድግድኒ ፈረድጋ፡ ኒ እሱል ኣኸላ ኣንብብድግሪ ይኑኹለ ፈርና ምህሮር ዕልድ። እማ ኔስ ሲሰኹለ እና ክቱብ ኒስ ምህሮር ዕልድ ቋላኸርሉ ኣኸነዲን ካያ ግን።

እና ክብር ነን ገሪ አርእሻዲ ገሪ ድግምዲ ሻኸ ህማብኹ ግን ዩ ግጅኹን፡ ደአም ከብተው ዋነን ከታብድ ሓበርና ኒ አካንሊ ግን፡ ኒሰና ኩዶ እና ክብር ኒስ አንብብድራኸር ገንዕዲጋኸ አከገንካ ንደምቢሲ እንትኸር ውህር አና ይሮ ጉሮ ከስተውስኻ ከድቶ፡ ሕንግንተውስኻ ዓከክድቶ ለመለም ይና፡ ኩዶ ይኸ ከሱሰን ድገቁር ከታ ተክሪሪትኩም ስርሲ እምንድ ሓበርትኖ እንታ መድ ግን።

ምህሮር ዕልድ ቋሉሉ እና ክብር ኒን ደሀብ ግን ይገፍድ፡ ደሀብ አረኻኻ ናውክ ደለይድነኩንሉ፡ እን አርዶ ህምብራ ደሀብሊ ኮዶ ዲያዳ ደሀብ ከድና ግን ጀረብዳኸ።
ንኪሲ ነት አቅትራ ውረድ ከዳ ክብሮም ከተቦ ህምብውሲ ና ዴምዴመድ ገምዲያ እን ኒድ ድገምሳ ድገምሲ ረቀቦ ግንግራ ንድ አወይሲ ሜመይና ጀረብዳሉ እርጉኸ፡ ደአም ኒስ ድገቁርድር ድገም መሀርሰውሰድር ባረኩን።

ይት ይኸ ህምቡ ውራ ከድትድ ይሰቶ ወንቀርሰን ገለ ሱኾኾ ሀደግሪድ፡ ኒንኻ ውረድ እና ደኮው 50 አመሪል አሸረር ሱኾሲ አልብዲሳኸ ላኸ ግርዋ ፋርስ ሓለየንታ ዋኒነዲን ግን፡ ኒኻ አብርሄ ዓማር ግን፡ ኒስኻ እማና የሰና ላ ከታባ አወንኻ ትወን አወንኻ ከብቲን ያኸ ፍሪር ተቃኸ ኒ አክነስ አልብዲሱ ንደምቢሲታ አብርሄር አካን ይድ ክፍለማርያምሲ በሀር አኸት እማ ኒ ስእሊረዲ ኒ ሕላይዲትል ገለ ገመን ወርካ አኸርድ ይያ ዮ ግን ንደምቢሲ ግን ይ አልብዲሰና ግራ ናን ልኳ አብረሄ አሸረት ደኮ ናድካኸ ግን።

አሪኸ ኒ ሱኾ ሀደግሳኸ ገኒኸ አኸኒ ይናኸር ባርያይ ሓጃይ ግን፡ ውረድ ከዳ ክብሮም አሪ ክብብቶክ ናንሲ ደለምዳኸ አኸግራ 1987 አስመሪል አረርስኻክ ዋንቱ ገለ ኒ የውልድ ወሸሰለ እርጉኸ። ኔን ሀደግሶ ዋኑ አን ይ ዓቅም ሸጎ ቋልጊሎም ደኮ ዋንነኻ በደሮ ብሕል ወንቀረኩን።

እና አወት ሀድጎ ህምብው ክብብሲ ረቀብኒድ ጎው ግን ደአም እንቲ አንብብድራኸር ኩላውድ ክብር ኒስ አድሮ አንብብድቶኸር ኩ ቋለስ ኡቶኸር ኩ ተሪ ናን ግን።

ንዲ እንታ ዳሕነዲ
ክፍለማርያም ሓምደ
ኡመዮ ስዊድን
2020-09 -24